בעזרת השם יתברך

אשי ישראל

השיעור השבועי

מפי פורינו הרה"צ
רבי **יצחק שמואל אהרן לעזער** שליט"א

גליון
תצ"ג

פרשת
וישלח
תשפ"ו

השיעור נמסר ביום ד', בשעה 23:30, ניתן להאזין בקו:
בארץ ישראל: 077-2233-223, בארה"ב: 845-510-6314

חסדי השם יתברך, אנחנו אוחזים בפרשת **וַיִּשְׁלַח**, פרשה המלמדת אותנו איך להתמודד עם כל האתגרים שיש לנו בחיים; יעקב אבינו הולך לקראת עֵשָׂו, ויודע היטב שהוא שונא אותו, והוא צריך להמשיך סייעתא דשמיא וחסדי השם - 'רחמי־שמים' - שלא ייכשל, ויזכה לנצח ולהגיע לבית אביו - יצחק אבינו, שבארץ־ישראל.

ארץ־ישראל היא מקור הקדושה, וממנה יעקב אבינו יצא, והיה עשרים ושתיים שנה מחוץ לבית אביו, ועתה הוא חוזר אל הקדושה, וכל מה שהיה בחוץ־לארץ היה על דרך **'יְרִידָה לְצֹרֶךְ עֲלִיָּה'**, שזה התקיים גם אצל נשמות ישראל בירידתם למצרים, ולפני־כן - שוב אצל יעקב אבינו בעצמו, וכמובא בפרשיות הבאות, שיעקב אבינו הוצרך לרדת למצרים, והכל בדרך של (בראשית מו, ד) "אָנֹכִי **אֵרֵד** עִמְּךָ מִצְרַיְמָה וְאָנֹכִי **אַעַלְךָ גַּם עָל�ֹה**" - אמנם תצטרך לרדת, אבל הכל יהיה לצורך עֲלִיָּה!

שזהו לימוד עצום בכל חיי האדם, לימוד גדול שרבינו מלמד אותנו, **וזה אחד מהחידושים הגדולים שרבינו מלמד אותנו**, שאדם לא יתפעל ולא יפול בדעתו מפני שום דבר שעובר עליו, ויאמין באמונה שלימה שגם במה שעובר עליו - יש בזה תכלית ותועלת! **ואפילו אם זו ירידה ברוחניות!**

כי ירידה **בגשמיות** - שהיה לאדם איזה אתגר וקרה לו איזה הפסד, הוא מבין: 'זה לא מצידי... לא עשיתי את זה מעצמי'... ועליו לחפש עצה ולהתחזק מאד באמונה שהכל מהקב"ה ובוודאי יומתק העניין,

אבל כשמגיע לנפילה **רוחנית**, אדם מיד מאשים את עצמו: 'הרי יש לי בחירה, ומה זה שככה קרה ליי?... נכשלתי ולא עמדתי בניסיון, סימן שלא שווה כלום'...

אבל כשאדם יש לו את ההתחזקות האמיתית הוא לא נופל בדעתו! הוא יודע את הלימודים של רבינו, שהם הלימודים של משיח־צדקנו, שילמד אותנו: **'לא אכפת לי מכלום! עבר עלי מה שעבר, אבל אני מאמין שאם אחזיק מעמד אזכה להגיע למקום הכי גבוה!'**...

מוהרא"ש פעם סיפר דבר נפלא: ידוע שהיה צדיק גדול בשם **רבי אדם בעל־שם**, שהיה בדור לפני הבעל־שם־טוב הקדוש, והוא זכה שגילו לו מן השמים כתבים נוראים בהשגת אלקות, ועל־ידם הוא נעשה אדם גדול מהצדיקים הנסתרים.

ומובא ב'שבחי הבעש"ט', שבסוף ימיו התגלה לו שיש בחור בשם **רבי ישראל בן רבי אליעזר** [הבעש"ט היה אז כבר אחר הבר־מצוה, בגיל ארבע־עשרה], והוא גר באוקראינה, ואליו צריכים למסור את כל הכתבים האלו שנקראו **'הכתבים של ר' אדם בעל־שם'**.

ויש בזה סיפור שלם איך אכן הוא הניח צוואה לבנו שימצא את אותו בחור, וימסור לו את הכתבים, שבאמת זה לא דבר כל־כך קל... לחפש ולמצוא בחור מסוים ולמסור לו כתבים?... והסיפור הזה מודפס ב'שבחי הבעש"ט', ומאד מעניין כל הסיפור איך אכן הגיע הבן ומצא אותו ומסר לו את הכתבים האלו, ומאז שהבעש"ט קיבל את הכתבים האלו - הוא התחיל כבר ענין אחר בחיים שלו... [ואמנם הוא כבר היה מתבודד בין ההרים[א], אבל אז באמת גלגל לידו הקב"ה את הכתבים האלו[ב], והיו חשובים אצלו מאד, והתחיל אצלו ענין אחר לגמרי].

והנה מובא ב'שבחי־הר"ן' (הנסיעה לארץ־ישראל, סימן ד), שכשהיה רבינו ז"ל בדרכו לארץ־ישראל - לא נסע ישירות, אלא נסע תחילה לקאמיניץ[ג], ונסיעה זו היתה

א. כמו הסיפור הידוע, שאמר לו אביו ר' אליעזר קודם פטירתו: **'אתה אף־פעם לא תהיה לבד! כל מה שאתה צריך תבקש מהקב"ה!'**.

ב. וזה מה שאנחנו מספרים בשביעי־של־פסח בסיפור הידוע של נסיעת הבעש"ט לארץ־ישראל, שהבעש"ט היה בדרכו לארץ־ישראל, והס"מ רצה להטביע את האניה וכו', ונתנו לו ברירה: **'או שתזרוק את הכתבים לתוך הים, או שתזרוק את הבת שלך אדל'**; ומקובל שהיו אלה הכתבים שהיו אצלו תמיד - מרבי אדם בעל־שם, וגם כשנסע לארץ־ישראל הם היו עמו. [ואכן, יש אומרים שזה היה התהלים מכתב־יד של דוד המלך ע"ה, אבל מקובל שזה היה הכתבים האלו].
וידוע לנו המשך הסיפור, שאמרה לו בתו אדל: **'אַבָּא, זְרֹק אֶת הַכְּתָבִים, כִּי מִמֶּנִּי יֵצֵא בֵּן שֶׁיָּאִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְיַעֲשֶׂה כְּתָבִים יוֹתֵר יָפִים מֵהֶם'**... שזה סובב על רבינו ז"ל.

ג. רבים מכירים את 'קאמיניץ', בפרט הליטאים, מחמת שהיתה שם ישיבה ידועה בדור האחרון, ולשם נסע רבינו ז"ל

פלאית ללא שום פירוש[ד], והיו כאלה שטענו שרבינו נסע לשם כדי למצוא את הכתבים האלו של הבעש"ט הקדוש[ה], ורבינו התלוצץ מזה, ואמר: **'אִלּוּ הָיִיתִי צָרִיךְ אֶת הַכְּתָבִים, הָיוּ מְבִיאִים אוֹתָם אֵלַי לְבֵיתִי'...**

מוהרא"ש פעם דיבר מהעניין הזה, ונתן לנו 'ניצוץ של הבנה' מה הַפְּשָׁט בזה: הגילוי של רבינו זה גילוי אלקות במדרגה גבוהה ורמה מאד! ובעיקר סובב על הגילוי שרבינו גילה ופרסם בעולם - ענין של **תפילה והתבודדות**, שאדם יכול לפתוח את הפה שלו ולדבר להקב"ה! לספר להקב"ה כל מה שעובר עליו - הן ברוחניות והן בגשמיות!

אנשים בזה העולם סובלים הרבה, כל אחד סובל כפי עניינו - זה מעצמו, זה מאשתו, זה מבני־ביתו, עד שהוא לא יודע מה לעשות עם עצמו... הוא מרגיש ב'מבוי־סתום'! ובא רבינו והוריש לנו ולימד אותנו את העניין של **תפילה והתבודדות**, שזה שייך **תמיד** לכל אחד! שערי השמים תמיד פתוחים! **נדמה לך שכל השערים סגורים, ואתה על סף־היאוש, השם ישמור, ורבינו פותח לנו את כל שערי שמים ומגלה לנו שעל־ידי הפה יכולין להגיע להכל!**

זה גילוי כזה שלא היה **לעולמים**! זאת אומרת: בוודאי האבות הקדושים עסקו בתפילה, וכן כל הצדיקים בכל הדורות עסקו בתפילה, אבל למסור את זה בתור **הנהגה פשוטה** לכל אחד ואחד - זה גילה רבינו ז"ל! וגם מובא בדברי הרמב"ם (הלכות תפילה), שזו היתה תמיד צורת התפילה - שדיברו להקב"ה, אבל רבינו בא ופתח לנו כזה **שער של תפילה**, שלא משנה היכן האדם נמצא - אתה מרגיש בשאול תחתית? **"מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי"** - משם תצעק להקב"ה ותבקש רחמים! ואתה לא צריך לפחד מכלום... **זה הגילוי של משיח־צדקנו!** וכשיש כזה גילוי, אז גם אם נניח היה אחד שמוצא את הכתבים האלו - **מה היה עושה עם זה?... אנחנו צריכים את רבינו שיפתח את העיניים שלנו ויגלה לנו "לעובדא ולמעשה"!**

כי אם אכן נתבונן, הרי כבר הגיע לידינו 'כתבים' קדושים - כל הכתבים הקדושים של האריז"ל ושאר הצדיקים הגדולים, ובפרט **"שמונה שערים"** שכתב רבי שמואל

קודם נסיעתו לארץ־ישראל.

ד. וכמובא שם בשבחי־הר"ן: **'וְהַנְּסִיעָה לְקַאמֶינִיץ הָיְתָה פְּלִיאָה גְּדוֹלָה מְאֹד'**; וכמו כמה נסיעות של רבינו ז"ל שהיו בלי שום פירושים, ואז היה רבינו עושה דברים נוראים, ועוסק בתיקון העולם, ועל־ידי־זה זכינו שרבינו הגיע אלינו בדור הזה ויכין אותנו לקראת משיח־צדקנו...

ה. כי היו שאמרו שהבעש"ט הטמין וסגר אותם שם באיזה אבן. ואמנם היו מתלמידי הבעש"ט הקדוש - כמו ה'תולדות' הקדוש - שידעו בערך מפי רבם היכן הם הכתבים, אך כמובן פחדו לחפש זאת, כי ידעו: **שם הבעש"ט סגר את זה, ואין אנו רוצים לגשת!**

ויטאל מאביו רבי חיים ויטאל, שזה כבר פותח את כל העולמות העליונים, אבל מוכרחים לחזור אל הנקודה הראשונה - **'נקודת המלכות'**, קבלת עול מלכות שמים - **הפה והתפילה**, שהוא הבסיס והיסוד!

היו הרבה פעמים סיפורים אצל מוהרא"ש ז"ל, שהגיעו אליו כל־מיני מקובלים - אנשים הבקיאים ב'כתבי־האר"י' ובכל חכמת הקבלה - והעידו בפני מוהרא"ש שמצאו איזה קונטרס, איזה ספר, איזה מכתב, ואמרו בפירוש: **'בלי זה - מי יודע איפה הייתי עכשיו?'...**

כי רק **ללמוד** את הלימודים האלו, זה נדמה לאחד שקיבל 'מַפָּה' של מדינה מסוימת, וכתוב שם בפרוטרוט כל עיירות המדינה והמקומות השונים בה, והוא אכן מתמיד בלמידת הַמַּפָּה, ומרגיש שהוא רואה כל מקום וכל דבר במדינה ['גיאוגרפיה' - הוא יודע היכן כל מקום נמצא בדיוק וכו'], אז אמנם אתה בקי גדול - אבל היית שם?... **הרי כל זה את לומד בתוך הבית שלך, ואף־פעם לא יצאת בכלל מהעיר שלו, ומי מדבר על יציאה מהמדינה... אז אתה 'חכם גדול' בלדעת את זה, אבל למעשה לא היית בשום מקום...**

אותו דבר, כביכול, בלימודים אלו: אדם יכול ללמוד דברים נוראים, את הַ'מַּפָּה' של כל העולמות, אבל היית שם?... יכול להיות שאתה רחוק רחוק מאד מכל זה, ולא סתם 'רחוק', אלא נמצא במקום נמוך מאד - בתחתית רח"ל... אלא מה? למדת, קראת והסתכלת, בסדר גמור... אבל לא **הִתְחַלְתָּ** אפילו להגיע לשום מקום!

אני זוכר שהגיע פעם איזה מקובל גדול לארה"ב, ובא למוהרא"ש ז"ל, והתחיל לדבר עם מוהרא"ש כל־מיני מושגים של קבלה [הוא גם הדפיס הרבה ספרים של הצדיקים הראשונים המקובלים, ורצה להראות למוהרא"ש איך שהוא בקי וכו'], וישבתי בסמוך ושמעתי איך שהוא מדבר עם מוהרא"ש, ואז מוהרא"ש התבטא [בלשון אידיש]: **'צוּ דֶּען רֶעדְן מִיר פּוּן דַּיין קַאפֶּעלִיטְשׁ?!'... - 'וכי אנחנו מדברים מהכובע שלך?!'...**[1] זאת אומרת: אתה מדבר כל־מיני סוגי לשונות של קבלה, **אבל ממה אתה מדבר? וכי מהכובע שלך אתה מדבר?!...**

כי גם כשאדם נכנס לתוך לימודים כאלה ויודע מהם והוא מדבר מזה וכו', ייזהר שלא יהיה נדמה דיבוריו כמו דיבורים גשמיים של "יש לי כובע כזה וכובע כזה" וכו', **כי מוכרחים את ההקדמות והלימודים של רבינו - שאדם מתחיל לעסוק בעבודת השם בתמימות ופשיטות, ועל כולם - הוא חזק בעבודת התפילה, ופותח את הפה שלו ומדבר אל הקב"ה!**

הכלל, אדם שהוא רק **לומד** את הדברים, נדמה לאחד שלמד 'מַפָּה' של מדינה,

---

ו. ופשוט שגם במשפט הזה של מוהרא"ש היו מונחים סודות גדולים, וְכֵן אז לדברים גבוהים וכו'.

ויודע היכן כל המקומות נמצאים, אבל הוא אפילו לא **התחיל** לצאת מן הד' אמות שלו... ועל־כן אדם מוכרח את העניין של **תפילה** - לדבר אל הקב"ה 'דיבור אמת': **'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי נִמְצָא פֹּה בַּמָּקוֹם הַזֶּה, וַאֲנִי מַכִּיר אֶת עַצְמִי, וַאֲנִי כָּל־כָּךְ מִתְבַּיֵּשׁ!'...**

כדי שאדם יתבייש **מהקב"ה** - זו אכן מדרגה גדולה, אבל אשרי אדם שלכל־הפחות הוא מתחיל להתבייש **מעצמו**... הוא מכיר ויודע היטב מי הוא, ומודה על האמת: **'אם אסתכל במראה, ואראה איך אני נראה, זו באמת בושה וחרפה'...** ומה יעשה? לא שהוא יגיד 'זו בושה וחרפה' ומתייאש ומזניח את עצמו, השם ישמור, עד שלוקח עצמו לשתיה ולעישון[ז] מרוב יאוש - 'כנראה שאני לא שווה כלום, ואמנם התחלתי ורציתי באמת, אבל לא הלך לי'... מה הכוונה **'לא הלך לי'**? שהיתה לו ירידה, **אבל רבינו בא ומגלה לנו שהירידה הזו היא לצורך עֲלִיָּה! אמנם ירדת, אבל תתחזק עם כל הכוחות!**

וזו השיחה של רבינו שהזכרנו שבוע שעבר, שאמר לרבי נתן בחלום הלילה אחר שרבי נתן עלה ונפל פעם אחר פעם מהסולם, ואמר לו רבינו מעל־גבי הסולם: **'תַּפֵּס וְתִתְחַזֵּק!'...**

אדם תוהה: 'כמה פעמים אני יכול לעשות את זה?!... כבר עליתי פעם, פעמיים, שלוש, עשר פעמים, כמה אפשר?!'... **ורבינו אומר: אל תתייאש! כל זמן שהסולם עומד לפניך - תטפס שוב!**

וכפי שהסברנו: מהו הסולם? **סול"ם** גימטריא **קו"ל**, שזה סובב על קול התפילה: **יש לך את הקול, יש לך את הדיבור - אסור להתייאש! אתה מתביית? בסדר, לך למקום שקט שאין שם אף־אחד, ותבכה ותגיד להקב"ה: 'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי כָּל־כָּךְ מִתְבַּיֵּשׁ! הִבְטַחְתִּי לְךָ, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה פְּעָמִים שֶׁאֲהֶיֶה אִישׁ כָּשֵׁר, וְעוֹד הַפַּעַם נָפַלְתִּי'...** אדם יגיד את זה להקב"ה! ויבין וידע היטב: **'הקב"ה רוצה לשמוע אותי ולקרב אותי!'...**

נחזור לעניין ה'כתבים' של רבי אדם בעל־שם: אם רבינו ז"ל אמר **'לֹא הֻצְרַכְתִּי לַכְּתָבִים הָאֵלֶּה'**; מה זה נוגע אלינו? הסביר מוהרא"ש ז"ל, כי הגילוי שרבינו מלמד אותנו זה **כולל כבר את כל ה'כתבים'** וכל הדברים האלו! אם תתחיל לדבר להקב"ה, ותתחיל להיות אמיתי ותגיד להקב"ה **בדיוק** מה שעובר עליך - הן מעצמך, הן משלום־ביתך, והן מכל קורות ימי חייך - אם תהיה באמת אמיתי ותספר להקב"ה **את הכל**, תתחיל להרגיש טעם אחר בכל החיים שלך...

ועתה נדבר מהנקודה שמחמת זה התחלנו לספר על **רבי אדם בעל־שם:** איך בכלל זכה רבי אדם בעל־שם למצוא את הכתבים האלו? כך מסופר: כשהוא

ז. הן אם זה עישון סמים, רחמנא ליצלן, והן עישון רגיל - **שזה ג"כ מזיק מאד מאד, השם ישמור!**

היה צעיר [בערך כמו הגיל של הבעש"ט כשקיבל את אלו הכתבים - אחר הבר־מצוה], הוא עשה איזו מצוה, **וַעֲשָׂאָהּ כולה** לשם־שמים; לא כתוב בדיוק מה היתה המצוה, אבל עשה את המצוה **רק לכבוד הקב"ה**! ואף שהיה לו קשה מאד, הוא מסר נפשו וקיים את המצוה, **והיה חזק מאד בעניין הזה - שאף־אחד בעולם לא יֵדע ממה שעשה!**[ח]

ואפילו ניסו אותו מן השמים עם כל־מיני ניסיונות כדי שיגלה למישהו את מה שעשה, אבל לא עזר כלום, והיה חזק מאד בדעתו, ולא גילה לאף־אחד, עד ששלחו אליו מן השמים את אליהו הנביא - הוא זכה ל**'גילוי אליהו'** - והתקרב אליו ודיבר אִתּוֹ, והבין שזה באמת גילוי אמיתי של אליהו הנביא, ואמר לו אליהו הנביא: **'שָׁלְחוּ אוֹתִי מִן הַשָּׁמַיִם כְּדֵי לְלַמֵּד אִתְּךָ וּלְזַכּוֹת אוֹתְךָ לְגִלּוּיִים נוֹרָאִים, אֲבָל יֵשׁ לִי רַק בַּקָּשָׁה אַחַת: תְּגַלֶּה לִי אֶת הַמִּצְוָה הַזֹּאת שֶׁעָשִׂיתָ; כִּי בַּשָּׁמַיִם מַרְעִישִׁים מְאֹד עַל מִצְוָה זוֹ, וַאֲנִי פָּשׁוּט רוֹצֶה לָדַעַת מַהִי אוֹתָהּ הַמִּצְוָה שֶׁקִּיַּמְתָּ'...**

רבי אדם בעל־שם היה חזק מאד בדעתו, וענה ואמר: **'לֹא אִכְפַּת לִי כְּלוּם! אֲנִי לֹא אֲגַלֶּה לְשׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבָּעוֹלָם מֶה עָשִׂיתִי, וְגַם לְךָ, אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא, לֹא אֲגַלֶּה!**

ובזכות זה, בהמשך הזמן, זכה **רבי אדם בעל־שם** מן השמים למצוא את אלו ה'כתבים' הקדושים [אם לא למד מפי אליהו הנביא, זכה למצוא את ה'כתבים' שעל־ידם זכה למה שזכה], והוא היה **'הרבי של הבעל־שם־טוב'**, כי הוא הוריש לו את ה'כתבים' האלה על־ידי בנו [וכנ"ל, שציווה לבנו שכאשר ייפטר מן העולם ימצא את הבעש"ט - שהיה ג"כ צעיר מאד - וימסור לו אותם].

כשמוהרא"ש סיפר את כל זה - וזו הנקודה שרציתי להגיע אליה - ענה ואמר: **אדם שומע כזה דבר גדול - לעשות מצוה שתהא כולה לשם־שמים, ואף־אחד לא ידע מזה, ותוהה בעצמו: 'איך זה שייך גם אליי "לעובדא ולמעשה"?'...**

אך הנה התחלנו את השיחה במעלה הגדולה של אדם הזוכה **"להחזיק מעמד בהכל"** - אף שעובר עליו הרבה דברים בחיים, ובכל זאת הוא לא נופל בדעתו, ומחזיק חזק ולא מתייאש, ועל־פי־זה נוכל להבין איך העניין של **'קיום המצוה**

ח. וזו מדרגה גדולה, כמובן, שאדם זוכה לעשות איזו מצוה **רק לכבוד שמים**, ולא רוצה כלל שיתפרסם הדבר. ועל זה אומר רבינו בספר־המידות (אות תשובה, סעיף עז): **'בָּזֶה יוֹדֵעַ הָאָדָם, שֶׁבֶּאֱמֶת הוּא רוֹצֶה לַעֲבֹד, כְּשֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה בְּפִרְסוּמוֹ'**; כלומר, איך יודע האדם שעבודתו היא לשם־שמים? כשאינו רוצה בפרסומו!

כי עפ"י רוב כשאדם עושה משהו זה כדי שידעו ויראו וכו', **אבל אל יתרשל מחמת זה מקיום המצוות, כי 'מִתּוֹךְ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ בָּא לִשְׁמָהּ'**; אך זו מדרגה גדולה אם לא אכפת לו האם רואים או לא, והוא איננו רוצה בפרסומו. ואת זה קיים **רבי אדם בעל־שם** בהיותו בחור צעיר.

לשם־שמים' שייך לכל אחד ואחד באופן 'פרקטי':

כך אמר מוהרא"ש: **בן־אדם שעובר עליו בחיים מה שעובר, וסובל ממש דברים קשים מאד - ירידות ונפילות שונות, התגברות של מידות לא־טובות**[ט]**, ירידות נפילות שיש לו בינו לבין עצמו ואף־אחד לא יודע... דברים קשים שרק הוא יודע! וכמובן, הוא לא מדבר מזה - לא עם אחרים, לא עם אשתו, אף־אחד בעולם לא יודע מזה מלבד הוא בעצמו, ואעפ"כ הוא מחזיק מעמד, ומוסר את נפשו: אֲנִי לֹא אֶאֱבַד עֶשְׂתּוֹנוֹת! אֲנִי אֶתְחַזֵּק וְאֵצֵא מְזֻהֶה! והוא עושה את הכל בשביל זה, אדם כזה - אמר מוהרא"ש - הוא בדיוק כמו הבחור רבי אדם בעל־שם שעשה מצוה גדולה, ולא רצה שאף־אחד בעולם יֵדע מזה!**

כי זה בדיוק אותו ענין: וכי מישהו יודע את כל מה שעובר עליך? מישהו 'חולם' בכלל מה עובר עליך? אף־אחד לא יודע... ואכן, לפעמים אתה רוצה לדבר עם מישהו ולקבל חיזוק - זה בסדר, **אבל בזה שאתה מוסר את נפשך להתחזק אע"פ שעובר עליך כל הדברים האלו, ואתה מרגיש ממש הכי גרוע והכי אבוד בעולם, השם ישמור, ואתה מחזיק מעמד בכל הכוחות - זה בדיוק כמו קיום המצוה הזאת בשקט כשאף־אחד לא יודע! בזה שאתה מוסר את נפשך, זה בדיוק אותו ענין - אתה עושה עכשיו דבר ששום בריה שבעולם לא יודע מזה!**

ואם אכן תחזיק מעמד, ולא תאבד עשתונות, תזכה סוף־כל־סוף ג"כ להגיע לאותו ענין - שיתגלו לך ה'כתבים' הקדושים, שרבינו אמר שלא צריך אותם, למה? כי יש דבר יותר גדול מזה! נמצא ש'**גילוי הכתבים**' הכוונה שאתה זוכה לקבל את ההתחזקות הזאת של רבינו - הלימודים של רבינו, ורבינו נותן לך כוחות לעבור על הכל ולשנות את כל החיים שלך, ואף־פעם לא להגיד 'אבל התחלתי כבר, וניסיתי פעם ופעמיים ושלוש ועשר ומאה פעמים ולא הלך לי'... **רבינו נותן לנו את "מידת ההתחדשות", ואדם צריך להתרגל תמיד - "אני בן־אדם חדש! ואני יודע היטב מה שצעק רבינו הקדוש: 'אֵין שׂוּם יֵאוּשׁ בָּעוֹלָם כְּלָל'!**

אלו הלימודים הקדושים של רבינו הקדוש, וזה הלימוד שמשיח־צדקנו יכניס בעולם, וכך יקרב את כל העולם כולו להקב"ה... אם הוא יגלה 'סודות' ו'כתבים' ואת כל הַ'מַּפָּה' של העולמות העליונים - בני־אדם עדיין רחוקים קצת מזה... משא"כ אם יגלה להם שאין עצה אחרת אלא רק לדבר אל הקב"ה! **תפתח את הפה ותספר להקב"ה בדיוק מה שעובר עליך** - הן מעצמך, שאינך יודע איך להסתדר עם עצמך, ובכל פעם עובר עליך דברים

ט. אדם לפעמים נכנס בכעס וקפידות, ועושה דברים מופרעים; לפעמים אם אדם עושה דבר שאין לו כח לשלוט על עצמו, והדברים האלו גורמים לו בושה, והוא לא תופס שזה בושה מה שהוא עשה, אבל אלו דברים הנראים לבני־אדם, ואנחנו מדברים מהתגברויות שיש '**בין אדם לקונו**' - ואף־אחד לא יודע מזה...

אחרים - בלבולים, וירידות ונפילות, **'אבל אני מספר את הכל להקב"ה! את כל מה שעובר עליו!'...** - בכל דבר וענין, וגם ב'שלום־ביתו', כל מה שעובר עליו בבית, **אדם צריך להאמין שבוודאי יש תיקון, ויכולים לחיות בשלום, אבל הוא לא יודע איך מיישמים את זה - והוא בוכה להקב"ה!** וכן כל הדברים שעוברים על בני־אדם...

אך כל זה בתנאי שאדם זוכה ליישב דעתו בעולם; רבינו אומר בשיחות־הר"ן (סימן מז): **'צָרִיךְ לָזֶה זְכִיָּה גְּדוֹלָה, שֶׁיִּזְכֶּה לְיַשֵּׁב עַצְמוֹ שָׁעָה אַחַת בְּיוֹם'**; שזה ענין של **התבודדות** שרבינו לימד אותנו, כי רוב בני־אדם שקועים מאד בטרדות היום־יום, ולא זוכה ליישב דעתם, והנה עובר יום, שבוע, חודש, שנה, שנים רבות, ואף־פעם לא זוכה **פעם אחת** ליישב דעתו "איפה הוא בעולם ומה עובר עליו"... ויכול להיות שהוא יודע באמת שהוא לא בסדר, אבל יכול להיות שהוא חושב שהוא 'כן' בסדר... **ואשרי אדם שזוכה ליישב את עצמו בזה העולם: 'איך אני מתנהג?' 'האם כל מה שאני עושה זה כ"כ בסדר?'...**

שזה העניין המכונה בזוהר־הקדוש (קרח קעח.): **'מָאנֵי דְּחוּשְׁבָּנָא'** - שאדם צריך לעשות 'חשבון־הנפש' בכל יום; אומר הזוהר: **'בְּכָל לֵילְיָא וְלֵילְיָא, עַד לָא יִשְׁכַּב, וְעַד לָא נָאִים, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמֶעְבַּד חוּשְׁבָּנָא מֵעוֹבָדוֹי דְּעֲבַד כָּל הַהוּא יוֹמָא, וְיִתּוּב מִנַּיְיהוּ, וְיִבְעֵי עָלַיְיהוּ רַחֲמֵי'**; פירוש: **'בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה, טֶרֶם יִשְׁכַּב וְטֶרֶם יִישַׁן, צָרִיךְ אָדָם לַעֲשׂוֹת חֶשְׁבּוֹן מִמַּעֲשָׂיו שֶׁעָשָׂה כָּל אוֹתוֹ יוֹם, וְיָשׁוּב מֵהֶם וִיבַקֵּשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים'**; שזה צריך להיות בעת אמירת **קריאת־שמע־שעל־המיטה** לפני שאדם הולך לישון, ואז הוא אומר את הווידוי וכל הפסוקים שנוהגין לומר, ועושה חשבון־הנפש על מעשיו.

ואכן, אדם צריך להיות חכם, ואם יחכה בלילה עד הרגע שילך לישון, וכבר יהיה עייף וכמעט נרדם - איך יהיה לו ישוב־הדעת לעשות חשבון־הנפש? הוא לא יכול כ"כ ליישב דעתו בכזה מצב... לכן צריכים לעשות את זה יותר מוקדם - בשעות המוקדמות של הלילה, או בשעות היום, מתי שיש לאדם זמן והוא יודע שזה הזמן שמתאים בשבילו להתיישב קצת עם עצמו לפני הקב"ה, ואזי הוא יכול להיות מ'**מָאנֵי דְּחוּשְׁבָּנָא**' - '**בעלי חשבון**', כמו שחכמינו הקדושים אומרים (בבא־בתרא עח:) על הפסוק הפסוק (במדבר כא, כז): **"עַל כֵּן יֹאמְרוּ הַמֹּשְׁלִים בֹּאוּ חֶשְׁבּוֹן"**, **'הַמֹּשְׁלִים' - אֵלּוּ הַמּוֹשְׁלִים בְּיִצְרָם, 'בֹּאוּ חֶשְׁבּוֹן' - בּוֹאוּ וְנִתְחַשֵּׁב חֶשְׁבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם: הֶפְסֵד מִצְוָה כְּנֶגֶד שְׂכָרָהּ וּשְׂכַר עֲבֵרָה כְּנֶגֶד הֶפְסֵדָהּ'**; שזה ענין של 'חשבון־הנפש'.

וזה בעצם היה הבסיס והיסוד של **לימוד המוסר** שהתחילו הצדיקים **'בעלי־המוסר'** לפני כמה דורות [והידוע ביותר הוא **רבי ישראל סלנטר ז"ל, המכונה 'אבי תנועת המוסר'**], עיקר הכוונה בזה היתה שאדם יעשה לעצמו חשבון־הנפש; הוא ילמד

ספרי מוסר, ויעשה לעצמו חשבון: איפה אני?... אני לומד ורואה מה כתוב פה, אבל אני אוחז בזה?'...

משל לאדם שיש לו 'עסק', ויש 'הוצאות' ויש 'הכנסות', ועליו לעשות תמיד חשבון בין ההוצאות וההכנסות, ולראות את החשבונות - אני מרוויח פה או מפסיד?... אותו דבר אצל כל אחד ואחד, שצריך להיות לו 'חשבון־הנפש': הוא מסתכל בספרי מוסר, והמפורסם ביותר הוא הספר **'מסילת ישרים'** - שרבינו ז"ל ציווה ללמוד את הספר הזה - המדבר מכל ענייני זהירות וזריזות וכו' כל המידות הכתובות במשנת רבי פינחס בן יאיר (שלהי סוטה): **'זְרִיזוּת מְבִיאָה לִידֵי נְקִיּוּת'** עד שמגיע **'לִידֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ'** ו**'תְּחִיַּת הַמֵּתִים'**; על זה בנויה **"תנועת המוסר"** - שאדם ילמד את זה ויתעורר לעשות חשבון־הנפש.

והנה, אחר שאדם לומד, ורואה את כל העניינים האלה, **מה עכשיו?...** ראית, הבנת, ואכן אתה רואה שאינך בסדר... **ומה עכשיו?...** אתה מחליט: 'אני מתחיל לתקן!' **אבל באיזה כוחות?...** אתה אומר: 'אני אשם במה שעשיתי, וקלקלתי מאד, ועשיתי דברים לא טובים, ואני צריך לתקן ולשנות את החיים שלי'... **אבל זאת לא עבודה פשוטה... וכי מהכוחות 'של עצמו' יתחיל לשנות את כל האופי שלו וכל קורות ימי חייו?... זו עבודה מאד מאד קשה... ומה אפוא יעשה?**

בא רבינו הקדוש - וזו היתה הדרך של הבעש"ט הקדוש בכלליות, לעומת 'תנועת המוסר' - ומגלה לאדם: **תכניס את הקב"ה בתוך החשבון הזה!** כלומר: **'עשיתי כך וכך, ואני מכיר ויודע מה עשיתי, אני מבין פחות־או־יותר שלא עשיתי נכון... אז מה עושים עכשיו? עכשיו אני מבקש: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תַּעֲזֹר לִי לַחֲזֹר בְּתְשׁוּבָה!'...**

שזה הגילוי של רבינו - שפתח לנו את **'שערי התפילה'**, וכשאדם רוצה לחזור בתשובה עליו לקיים **"קְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה'"**! קח את הדיבור שלך ותתחיל לספר להקב"ה את הכל, ותדע שרק הוא יתברך יכול לעזור לך! וכמו שמזהיר הפסוק, שלא יאמר האדם **"כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחַיִל הַזֶּה"** (דברים ח, יז), אם אדם אומר: 'אני גיבור', 'אני חכם', 'אני עשיר', 'הכל זה הכח שלי', זה מביא את האדם לכל התקלות, רח"ל! אז אסור להגיד ככה! אלא מה מיד? אומר הפסוק: **"וְזָכַרְתָּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ כִּי הוּא הַנֹּתֵן לְךָ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חָיִל"** - תזכור שכל הכוחות שלך מגיעים רק מהקב"ה, **וגם ברוחניות! אדם צריך להכיר: 'אין לי כוחות אלא רק מה שהקב"ה נותן לי!'...**

ואין הכוונה שאדם יאמר: 'אז אשב בַּסַּפָּה, ואקח את החיים בקלות'... **חס ושלום! אדם צריך לדעת שעליו להשקיע! 'מִצְּדּוֹ' הוא צריך להשקיע עם כל הכוחות! אבל יחד עם זאת הוא צריך לדעת, שאחר כל הכוחות שהוא משקיע, זה כלום כלפי מה שהוא צריך באמת לתקן ולהגיע אליו! הוא**

עדיין לא מתחיל! וכל מה שהוא זוכה - הכל "מתנת־חינם" ממש! לעומת כל מה שהוא משקיע זה בגדר "מתנת־חינם"! וזה לא סותר אחד את השני, אלא: 'אני צריך להשקיע, אבל אני מקבל אח"כ מתנת־חינם'...

הזכרנו כמה פעמים, שהדבר הזה מבואר בסיפורי־מעשיות, במעשה י"ג - מז' קבצנים, שבכל פעם הגיע קבצן אחר אל הזוג הקדוש, ואמר להם: **'בַּתְּחִלָּה בֵּרַכְתִּי אֶתְכֶם שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי, וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה - "דְּרָשָׁה גִּישַׁאנְק", שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי'**; שזה היה מנהג שנותנים מתנה לחתן בעבור דרשה שדרש. גם היום המנהג לתת מתנה לזוג, אבל פעם זה היה נקרא **"דּוֹרוֹן דְּרָשָׁה"**, כי החתן היה דורש[י], ובעבור זה נותנים לו מתנה[יא].

אך הלשון של רבינו שם - פלא היא, כי בתחילה אמר הקבצן שהוא נותן את זה **'מתנה גמורה'**, ואח"כ **"דרשה גישאנק"**, ולכאורה אלו שני דברים הסותרים אחד את השני: אם זו **'מַתָּנָה גְּמוּרָה'** - זה לא **"דּוֹרוֹן דְּרָשָׁה"**... לא צריכים להגיד דרשה בעבור זה, כי זו 'מתנה גמורה'... ומה הפירוש של דברי רבינו פה?

אבל עומק ההסבר הוא העניין האמור לגבי 'מתנת־חינם': המילה **'דרשה'** סובלת שני פירושים: הפירוש האחד הוא שאדם אומר **דרשה** בפני שומעים, אבל ישנו פירוש נוסף: **'דרשה'** הכוונה **לדרוש ולחפש!** וכמו שכתוב בפסוקים: **"דִּרְשׁוּ ה' בְּהִמָּצְאוֹ"** (ישעיה נה, ו), **"דִּרְשׁוּ ה' וְעֻזּוֹ"** (תהלים קה, ד), דהיינו שאדם **דורש** ומבקש לחזור בתשובה שלימה!

וזה מה שאמר הקבצן אל הזוג: באמת זו **"מתנה גמורה"**, כלומר - כל מה שאדם מקבל בזה העולם, הן ברוחניות והן בגשמיות, הכל בגדר **'מתנה גמורה'**, אבל זה **"דרשה גישאנק"** - אתה מקבל את זה בגלל שדרשת וחקרת וביקשת וחיפשת! אתה חיפשת איך להגיע לזה! לא נותנים לך סתם... אדם אומר: 'הכל מגיע לי'... **לא מגיע לך כלום! אבל אדם שרוצה באמת, ומבקש ומתפלל ומתחנן להקב"ה, הוא מקבל את ה'מתנה גמורה' בעבור ה'דרשה' שלו!**

זה העניין של **'מתנת־חינם'**, שאת זה אנחנו מוצאים כבר אצל משה רבינו בעצמו, שאמר (דברים ג, כג): **"וָאֶתְחַנַּן אֶל ה'"**;

י. ומוזכר בדברי רבינו ז"ל בשיחות־הר"ן (סימן פז), וגם הטעם שמפסיקים אותו באמצע.

יא. כי לא סתם נותנים לבן־אדם מתנה ללא כלום, וכמו שכתוב (משלי טו, כז) **"וְשֹׂנֵא מַתָּנֹת יִחְיֶה"**, אלא מחמת שעשה דרשה - לכן הוא מקבל.

והיה את העניין הזה גם אצל בעלי־מוסר ודרשנים שהיו מסתובבים בעיירות ומעוררים ומוכיחים בני־אדם, תמיד היו שמים תחילה צלחת על הבמה כדי שהשומעים ירימו תרומתם בעבור הדרשה, ואז התחילו להגיד את הדרשה עם בכיה וכו' ועוררו את כולם לתשובה, והיו מקווים שאח"כ תתמלא הצלחת... וזה ענין שאדם משלם על הדרשה.

משה רבינו, אדון כל הנביאים, היו לו הרבה זכויות לתלות בהם ולבקש בעבורם... **אבל הוא לא ביקש אלא רק 'מתנת־חינם'!** וכמו שאומר רש"י שם: **'אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם לַצַּדִּיקִים לִתְלוֹת בְּמַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים, אֵין מְבַקְּשִׁים מֵאֵת הַמָּקוֹם אֶלָּא מַתְּנַת־חִנָּם';** ואת הלשון הזאת אנחנו מזכירים מדי־יום בתפילת העמידה: "אַתָּה **חוֹנֵן** לְאָדָם דַּעַת... **וְחָנַּנוּ** מֵאִתְּךָ חָכְמָה בִּינָה וָדָעַת" - מבקשים **'מתנת־חינם'!**

ומדוע דווקא על **'דעת'** מבקשים ככה? **כי אם יש דעת - יש הכל!** למה הברכות האמצעיות של תפילת העמידה מתחילות עם 'דעת'? כי הכל תלוי בזה: **אם יש 'דעת' - כבר יש 'תשובה', 'מחילה', 'גאולה', 'רפואה', 'פרנסה' - הכל יהיה... אבל צריכים להקדים את ה'דעת'!** ומאיפה מקבלים את הדעת? ב'מתנת־חינם'! ועל־כן אומרים: אַתָּה **'חוֹנֵן'** לְאָדָם דַּעַת - 'מתנת־חינם'! **'וְחָנַּנוּ'** מֵאִתְּךָ חָכְמָה בִּינָה וָדָעַת - **'רְבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תֵּן לִי בְּמַתְּנַת־חִנָּם דַּעַת!'...**

כי מאיפה נקבל דעת? את זה בוודאי צריכים בתור 'מתנה מן השמים'... מוהרא"ש היה תמיד אומר: **'אִם הָיָה אֶחָד שֶׁמּוֹכֵר שֶׂכֶל וָדַעַת, בְּוַדַּאי הוּא הָיָה עָשִׁיר גָּדוֹל'...** אבל לא מוכרים את זה, רק אדם צריך **לזכות** לזה, ועל זה צריכים לבקש מהקב"ה: **'רְבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תֵּן לִי שֵׂכֶל! תֵּן לִי דַּעַת!'...**

ואז האדם מגיע להבנה מלאה אשר **'הוּא'** הַנּוֹתֵן לְךָ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חַיִל - הקב"ה נותן לי את הכח הזה, זה לא "כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי"! **כל מה שאני זוכה - אני זוכה רק על־ידי הקב"ה בעצמו, כביכול!**

כשאדם ניגש כך ללימוד מוּסָר - זה כבר לימוד מוּסָר בצורה אחרת לגמרי...

ובאמת, כל הספרים של רבינו מלאים מוּסָר נפלא והתעוררות עצומה לאדם; רבי נתן כותב בשיחות־הר"ן (סי' קכד): **'פַּעַם אֶחָד שָׁאַל אוֹתִי בִּלְשׁוֹן תֻּמּהּ: הֵשָׂמַעְתָּ מִמֶּנִּי דִּבְרֵי מוּסָר?';** ורבי נתן כותב שם: **'וּבְתְחִלָּה הָיָה אֶצְלֵנוּ קָצָת תְּמִיהָ מַה שֶּׁאָמַר שֶׁאֵינוֹ אוֹמֵר מוּסָר, כִּי לְפִי דַּעְתֵּנוּ, כָּל דְּבָרָיו הֵם דִּבְרֵי מוּסָר גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד כְּאֵשׁ בּוֹעֶרֶת מַמָּשׁ, אַךְ בֶּאֱמֶת לֹא הָיָה רָגִיל לוֹמַר דִּבְרֵי מוּסָר בְּפֵרוּשׁ כְּדַרְכּוֹ הַמּוֹכִיחִים'** - זאת אומרת, שבוודאי כל דיבור של רבינו הוא 'מוּסָר' נורא ונפלא לאדם, ומעורר ומלהב את האדם לתשובה ולעבודת השם, אבל זה לא כדרך ה'בעלי־מוסר', שהם באים בתור 'תוכחה' ו'הכרח', וכמסופר איך שהיה המגיד הדורש מגיע לבית־המדרש, וכאמור: תחילה היה שָׁם צלחת בשביל תרומות, כי זו היתה הפרנסה שלו... בכל פעם היה הולך מבית־מדרש לבית־מדרש, וקיווה שתהיה תגובה חיובית ותתמלא הצלחת... והוא היה ממש בוכה, עד שכולם התחילו לבכות... כי הנה עומד בן־אדם חשוב וצדיק, והוא ממש בוכה על כל מה שקורה, אז כולם בוכים יחד אתו, וזו היתה הצורה של 'מוּסָר', וזה נקרא אצל העולם 'מוּסָר'. ורבינו רצה לומר לרבי נתן: **'וְכִי אֲנִי אוֹמֵר מוּסָר? אֲנִי**

מְעוֹרֵר בֶּן־אָדָם לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא'...

ואפשר לתת רמז במשמעות המילה **'מוּסָר'** בקשר לימי כסליו שאנחנו נמצאים בהם, שהנה רבינו ז"ל אומר (ליקו"מ ח"ב סי' ז): "**יַ"רְ יְ"ָ כְּ"י סָ"ר לְ"רְאוֹת**" ראשי־תיבות **'כְּסְלֵיו'**; והפסוק הזה נאמר במראה־הסנה, שמשה רבינו אמר (שמות ג, ג) **"אָסֻרָה נָּא וְאֶרְאֶה"**; אומר רש"י: **'אָסֻרָה מִכָּאן לְהִתְקָרֵב לְשָׁם'**; שזה כל העניין של חודש כסליו, ובפרט כשמגיעים ימי חנוכה, שאדם צריך להתחיל **לזוז** מהמקום שלו - ולהתקרב לשם!

והנה, הלשון **'אָסֻרָה'** משמעותה כמו הלשון **'מוּסָר'**, וא"כ יש לנו כבר מובן נפלא בעניין של מוסר, שכשאומרים לאדם **"מוּסָר"**, הכוונה: **"תָּסוּר"** - תזוז מן המקום שאתה נמצא בו!

כי מצד אחד, **'מוסר'** יכול להיות בתור **'יסורים'** - שמייסרים את האדם באמירת המוסר, ומוכיחים אותו ומשפילים אותו, ואמנם בשביל התכלית - שיחזור בתשובה, אבל זה ענין של 'יסורים', אך כפי דברי רבינו ז"ל: **'מוסר'** הוא ענין שמעוררים בן־אדם **'לסור'** ולזוז קצת מהמקום שבו הוא נמצא, ולהתקרב להקב"ה!

וזהו הלימוד הגדול של רבינו ז"ל, וממילא מובן מה שאמר רבינו: **'וכי אני אומר מוסר?'**... דהיינו ענין של מוסר הבא בתור יסורים, אבל רבינו ז"ל מעורר את האדם, **וכל הלימודים של רבינו מעוטפים עם המון התחזקות!** ואכן, רבינו בוודאי מוכיח אותנו ומעורר אותנו לתשובה, אבל ביחד עם התחזקות!

כי לפעמים אדם יכול אמנם לשמוע את כל ההתעוררות שמעוררים אותו, אבל הוא מיד נופל: **'איפה אני אוחז?... אני כ"כ רחוק'**... ורבינו מחזק אותנו שמתחילים מחדש כל פעם, **וגם אם נפלת - שוב מטפסים! אף־פעם אל תיפול בדעתך!** ואם אתה חושב: 'ומה יהיה איתי' - **מה יהיה איתך? אם תהיה חכם, ותקבל את "הַמּוּסָר הַקָּדוֹשׁ" של הצדיק - שרוצה לעורר אותך בתשובה - תזכה להגיע אל המקום שאתה צריך להגיע...**

נסכם את העניין האמור: **אדם יכול לעשות מצוה שאף־אחד בעולם לא יֵדע מזה, איך? על־ידי שהוא מחזיק מעמד, ואף־אחד לא יודע איפה הוא היה - שהוא כבר היה מיואש ושרוי במקום ירוד מאד, אבל הוא החזיק מעמד! דבר כזה רק הקב"ה יודע! ואשרי אדם שבאמת זוכה להחזיק מעמד...**

ובזה אנחנו מגיעים לפרשת השבוע: פרשת השבוע זו הפגישה של יעקב אבינו עם עֵשָׂו, וההכנה שלו לפגישה זו. יעקב אבינו בדרכו לבית יצחק אבינו, והוא יודע שלפני שיגיע הביתה - הוא צריך להיפגש עם עֵשָׂו... כי הרי הוא ברח לכתחילה מבית אביו לפני עשרים ושתים שנה בגלל עֵשָׂו - בציווי רבקה אמו שאמרה לו: **"הִנֵּה עֵשָׂו אָחִיךָ מִתְנַחֵם לְךָ לְהָרְגֶךָ"**; והרי **'מִי שֶׁבּוֹרֵחַ**

מִן הַצָּרָה, הוּא פִּקֵּחַ' (ספר־המידות, אות פחד, סימן ג) - אדם פיקח שרואה שיש צרה, הוא בורח!

אדם שרואה שיש מישהו משוגע, מטונף, מסומם, והוא מוכר סמים, השם ישמור, ומכשיל בני־אדם, צריכים לגלות את זה! אמנם יש את האחראים לכך מטעם הרשות שעוסקים בזה, אבל הם מחפשים אותם, ואף־אחד לא מגיע לספר... מפחדים... צריכים לגלות את זה ולהזהיר את האדם הזה! אדם שמסתובב עם כלב, והשם ישמור מה שהוא עושה... ויש כאלה שיודעים את זה, וצריכים לדעת לתפוס אותו 'על־חם'! הרי זה 'פיקוח נפש' - הן לאדם בעצמו, הן לילדים שלו, והן לכולם, וצריכים לרחם! ואם יש כזה חסר־דעה - צריכים לדעת את זה! אדם צריך לדעת שיש כאלה דברים, וצריכים להיזהר ולהתעסק עמו 'כמו שצריך'...

נחזור לענייננו: יעקב אבינו בדרכו חזרה לבית אביו, אבל לפני־כן הוא יודע שהוא צריך להיפגש עם עֵשָׂו - הוא מחכה לו בדרך.. ומה עושים?... יעקב אבינו מכין את עצמו כראוי, **וזה לימוד שנשאר לכל הדורות - איך צריכים להילחם נגד היצר־הרע!**

כי עשו הרשע הוא בעצם היצר־הרע, ואמנם כאן בזה העולם זה "עֵשָׂו הַגַּשְׁמִי", אבל יש את **"שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו"** שיעקב אבינו נפגש אִתּוֹ עוד לפני שנפגש עם עֵשָׂו בעצמו... כי יעקב אבינו יודע, שאמנם יש את עֵשָׂו אחיו - שהוא בן־אדם גשמי, אבל בשורשו יש לו את השר שלו ברוחניות [כי כנגד כל דבר שיש כאן למטה - יש משהו למעלה], וכדי להכניע את האיש המגושם כאן למטה - הצדיקים יודעים שצריכים לטפל עם השר שלו למעלה...

וכך מוסבר בכל הספרים הקדושים - ספרי חסידות - בעניין הזה, שיעקב אבינו ידע את הענין הזה, ונלחם עם עֵשָׂו גם באופן רוחני. ואומרים צדיקים שזהו ג"כ מה שכתוב בתחילת הפרשה: **"וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו"**, אומר רש"י: **'מַלְאָכִים מַמָּשׁ'**; שואל הרה"ק מברדיטשוב זי"ע: אמנם יעקב אבינו צריך להילחם עם עֵשָׂו, אז שישלח שליחים רגילים [כמו שאכן עשה, ששלח גם שליחים גשמיים], ומדוע היה צריך גם לשלוח **"מלאכים ממש"** - ברוחניות? **כי מלמד מה שהיה יעקב אבינו צריך להיפגש עם "עֵשָׂו הַגַּשְׁמִי", הוא היה צריך תחילה להכניע את "עֵשָׂו הָרוּחָנִי" - את 'שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו', שזה השורש של היצר־הרע וכל הקליפות!** ועל־כן לקח יעקב אבינו **'מַלְאָכִים מַמָּשׁ'** - אלו המלאכים שנבראו ממעשיו הקדושים!

כי מכל דיבור שאדם מדבר להקב"ה, נבראים מזה אלו המלאכים הקדושים! **אם אדם היה יודע מה קורה כשהוא מתבודד - הוא יושב באיזו פינה ומשיח את הלב שלו אל הקב"ה**[יב] **- היה זוכה לקבל כאלה כוחות**

יב. ושוב נזכיר: **זה דבר שאף־אחד לא יודע עליו!** העניין של **'התבודדות'** הוא שאף־אחד לא יודע מה אדם עושה - מה

רוחניים שעל־ידם יוכל להכניע את כל הקליפות האלו! כי מכל דיבור שהוא מוציא מהפה שלו - נברא מלאך קדוש - וזה נותן לאדם את הכח להתמודד עם הכל!

כי באמת, איך אפשר להתמודד עם 'מלאך'?... הנה יעקב אבינו התמודד עם **'שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו'**[יג], ואיך? הוא לָחַם וְהִתְאַבֵּק אִתּוֹ בכוחות רוחניים! שזה ענין המלאכים ששלח - **"וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו"**, והיו אלה המלאכים שנבראו מכל דיבור של קדושה ומכל מצוה! **מכל מצוה שאדם מקיים - מניח תפילין, לובש ציצית, מתפלל את התפילות הקבועות, לומד תורה - מכל זה נבראים מלאכים! מכל זיז, מכל דיבור! רק שאדם לא רואה את זה...**

הרי הגמרא אומרת (ברכות ו.): **'אִלְמָלֵי נִתְּנָה רְשׁוּת לָעַיִן לִרְאוֹת, אֵין כָּל בְּרִיָּה יְכוֹלָה לַעֲמֹד מִפְּנֵי הַמַּזִּיקִין'**; כי כל העולם כולו מלא עם הקליפות והסטרא־אחרא, ואם אדם היה רואה את זה - היה משתגע, השם ישמור... ועל־כן צריכים להיזהר באמת בכל מה שהזהירונו חכמינו הקדושים, כגון: נטילת־ידיים וכדו', כי אם לא נזהרים בזה - הם מלווים את האדם, בבחינת (תהלים צא, ז) **"מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ"** - אלפים ורבבות קליפות מסבבים אותו, השם ישמור!

והנה, אם מסובבים את האדם כ"כ הרבה קליפות ומזיקין, איך בכלל יש לאדם קיום? התשובה היא: כי "זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹקִים", וכשם שישנם כ"כ הרבה קליפות - כן יש הרבה מלאכים קדושים, **כי בכל פעם שאדם זוכה להוציא דיבור של תורה ותפילה מהפה שלו - הוא בורא מלאכים קדושים שהם לוחמים עם אלה הקליפות! זה הכח שלו! זה מה ששומר עליו!** ועל־ידי־זה האדם יכול להתקדם בחיים שלו - עם כל מצוה שהוא עושה, עם כל דיבור של תפילה שמוציא, עם כל מזמור תהלים שקורא, ועל כולם - עם כל דבורי ההתבודדות שלו, **שזה עולה אל המקום הכי גבוה! זה הנשק והכח של האדם - שיש לו את 'כח התפילה'! זה מה ששומר עליו מכל הקליפות האלו - רק זה מה ששומר עליו! זה נותן לו הכח!**

ועל־כן יעקב אבינו לקח הן 'מלאכים ממש' - כמו שאומר רש"י, והן מלאכים היינו 'שליחים' גשמיים [וכלשון התרגום: מלאכים - **'אזגדין'**, דהיינו **'שליחים'**], כי צריכים את שניהם ביחד, וכך יעקב אבינו חיזק את עצמו, וכל זה היה יחד עם נשותיו וילדיו - שחיזק אותם, והם באמצע הדרך

הוא מדבר, והיכן הוא נמצא, אף־אחד לא יודע! ואז הוא מוציא את כל הלב שלו להקב"ה - **רק הקב"ה יודע מן הדבר הזה! שום בריה ושום מלאך לא יודעים מזה!**

יג. כמובן, אלו דברים עדינים מאד, כי אכן כתוב שהיה העניין הזה בגשמיות, וכלשון הפסוק **"וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ"**, אבל כפי שחכמינו הקדושים מסבירים לנו [וכן איתא ברש"י על המקום] זה היה **'שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו'**.

המובילה לארץ־ישראל - לחזור לבית יצחק אבינו, וכל זה יחד עם המלאכים הקדושים שנבראו מכל התורות, מכל הלימודים, מכל דיבורי התפילה שלהם, וזה מה שנתן ליעקב אבינו את הכח להילחם אח"כ עם שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו; הוא הבין שלפני שייפגש עם "עֵשָׂו הַגַּשְׁמִי", הוא יצטרך להכניע את "עֵשָׂו הָרוּחָנִי".

והעניין הזה שייך לכל אחד, שהנה יש לו שונאים - כל־מיני בני־אדם הקמים עליו מכל הצדדים ומכל־מיני סיבות שונות, ומה מוטל עליו לעשות? וכי יתחיל להילחם איתם במלחמה גשמית?... מילא אדם שנמצא בשדה־מלחמה - הוא לוחם במלחמה גשמית, אבל אדם שקמים עליו מֻרְעִים - כל־מיני אנשים שרוצים להרע לו - מהי העצה? איך מכניעים אותם? **על־ידי תפילה! להתבודד ולבקש מהקב"ה!** וכמו שיעקב אבינו עשה - 'לָחַם עִם שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו', כן האדם - **יפנה אל הַשַּׂר שלהם!** כי האויב הזה שרוצה להזיק לך הוא **'אדם גשמי'**, אבל יש לו **שַׂר רוּחָנִי** שמוליך אותו ומסית אותו לזה, ואולי זה היצר־הרע שלו - הוא הַשַּׂר הזה, וכמו שיש **"שרו של עשו"**, יש **"שרו של פלוני ופלוני"**... אז במקום לחשוב איך להילחם עם אותו אדם פלוני - תפנה אל הַשַּׂר שלו... ואיך אתה פונה אל השר? רק על־ידי **'כח התפילה'**!

וכך יעקב אבינו שולח מלאכים - בכח המצוות שלו, **אלו המלאכים שנבראו מכל המצוות שלו ושל בני־ביתו - הנשים הילדים, ואיתם הוא הולך לקראת עֵשָׂו!**

ואיך יעקב אבינו מכין את עצמו לקראת עֵשָׂו? אומר רש"י בשם חכמינו הקדושים: **'הִתְקִין עַצְמוֹ לִשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים - לְדוֹרוֹן, לִתְפִלָּה, וּלְמִלְחָמָה'**:

'דורון' - בפשטות, אלו המתנות ששלח יעקב אבינו לְעֵשָׂו כדי לפייס אותו, וכמו שאמר לו עֵשָׂו אח"כ: **"מִי לְךָ כָּל הַמַּחֲנֶה הַזֶּה אֲשֶׁר פָּגָשְׁתִּי"** - מה זה כל הדברים האלה?... כ"כ הרבה מתנות... אם מתבוננים בפסוקים, זו היתה **'מנחה'** מכובדת מאד... הוא שלח לו כמות גדולה מאד של מתנות, עד שֶׁעֵשָׂו נבהל לגמרי - עוד מחנה ועוד מחנה ועוד מחנה...

כי יעקב אבינו עשה את זה עם חכמה, ולא הביא לו בפעם אחת את הכל... הוא שלח עם הראשון, וְעֵשָׂו רואה את זה ושואל: 'בשביל מי זה?' ואומר לו שזה בשבילו מאת אחיו יעקב... ועד שהוא חושב על המתנה שקיבל - הנה מגיע עוד מחנה... והנה מגיע עוד מחנה...

ואמנם זה לא היה ממש 'אחד־אחר־השני', אלא **"וְרֶוַח תָּשִׂימוּ בֵּין עֵדֶר וּבֵין עֵדֶר"** - מהלך יום אחד היה בין אחד לשני, וזאת כדי שיתפעל - הנה מקבל מתנה גדולה, והנה למחרת עוד אחד, והנה עוד אחת... ובשביל אחד כזה ששרוי בגשמיות - הוא חושב לעצמו: **איזה כבוד... כמה מתנות...** וזה שבר אותו לגמרי!

זה העניין של **'דורון'** בפשטות.

והלימוד המונח בזה בשבילנו הוא ענין של "צדקה": אדם רוצה להילחם, רוצה להכניע את כוחות הטומאה: צדקה וחסד זה הנשק הכי גדול!

וזה נוגע גם לעניין של **'הפצת אור רבינו בעולם'** - שאדם מפיץ את האור של רבינו, או שנותן תמיכה להפיץ ולהדפיס, **אין דבר גדול מזה! זה ה'דורון' שמכניע את כל הקליפות!**

כשאדם עושה צדקה וחסד, ונותן מעצמו, זה ענין של 'מסירות נפש', כי הכסף של האדם זה נפשו - **"וְאֵלֶּיו הוּא נֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ"** (דברים כד, טו), וכשהוא מוציא כסף מעצמו זה ענין של מסירות־נפש (ליקו"מ ח"ב סי' מו), וכן הטרחה שאדם מטריח את עצמו בהפצה - זו ממש מסירות־נפש, שהוא עושה נסיעות, ויושב או עומד בקור או בחום ומפיץ אור רבינו - זו **השקעה**, וזו **'צדקה'**! אדם ממש מוסר את נפשו! אבל בזה הוא מכניע את הקליפות! **וזה לא פחות משאדם יורה עם 'רובה' כדורים נגד הטומאה... אדם הוא מפיץ קונטרסים, הוא עכשיו יורה עם 'רובה' נגד כוחות הטומאה!**

זה ה**'דורון'** שמכניע את כל כוחות הטומאה, וזה ה**'דורון'** שיעקב אבינו הכין את עצמו לקראת עֵשָׂו.

ובאותו זמן הוא מכין את עצמו לעניין של **'מלחמה'**; יעקב אבינו לא יודע עדיין בדיוק מה יהיה כשייפגש עם עֵשָׂו, והוא בוודאי מתפלל הרבה להקב"ה ומבקש ומתחנן, ובפרט כשהוא שומע מהמלאכים: **"בָּאנוּ אֶל אָחִיךָ אֶל עֵשָׂו וְגַם הֹלֵךְ לִקְרָאתְךָ וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ"**, ואזי: **"וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד"**.

ורבינו אומר בשיחות־הר"ן (סי' רמב): **עַיִן הָרָע נִמְשָׁךְ מֵהָאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ שֶׁהָלְכוּ עִם עֵשָׂו לְהִלָּחֵם עִם יַעֲקֹב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ"**; ורבינו אומר שם: **'רע עין'** עולה בדיוק כמספר **ארבע מאות** (ר'ע ע'י'ן' = 400), שזה נמשך מטומאתו של עֵשָׂו הרשע ואנשיו, שהיו אנשים מאד מגושמים ורשעים, שרוצים להשפיע 'רע־עין' על אחרים, השם ישמור.

כי הנה, עיקר קדושת האדם היא בעיניים שלו - שיהיה לו עין־קדושה, עין של צדקה וחסד, עין שמפרגנת לשני, שיזכה ל**'עין־טובה'**, וכמ"ש (משלי כב, ט) **"טוֹב עַיִן הוּא יְבֹרָךְ"** - הברכה הכי גדולה שאדם יפרגן לעצמו!

יש בני־אדם שהם לא מפרגנים לעצמם... הם כ"כ קמצנים שלא מפרגנים לעצמם ג"כ לקנות אוכל או בגדים וכדו' - הוא לא מפרגן לעצמו... הוא ממש "כעכברא דשכב אדינרי" (סנהדרין כט:) - ולא מפרגן לעצמו... וזו קללה, השם ישמור... **אדם צריך לפרגן לעצמו, לאשתו, לבני־ביתו, צריכים לפרגן! תהיה 'נדיב־לב', אשתך רוצה משהו? 'קחי! תקני מה שאת צריכה!'... ושזה יהיה באמת עם 'נדיבות־לב'!** זכית ב"ה ויש לך משפחה

- אשה וילדים? **תפרגן להם!** הרי ב"ה יש לך, אז תיתן להם!

ואכן, אם אדם באמת אין לו - זה אכן קצת קשה שמבקשים, **אבל גם בזה צריכים שֶׂכֶל - לא לומר 'אין לי'... אלא: אשתך מבקשת משהו ובאמת אין לך כרגע, אתה אומר: 'בסדר, אני כבר מביא לך'...** ואם יש לך - אתה באמת כבר נותן, ואם ברגע זה אין לך - אתה מרגיע: **'אל תדאגי! הכל יהיה טוב בעזרת השם! אני כבר אביא לך!'...**

אותו דבר צריכים עם הילדים, אם הם צריכים איזה דבר, ומבקשים ממך, אל תגיד: 'אין לי'... **תיתן להם!** וכמובן, אין הכוונה שהילד מבקש סתם דברים חסרי־תועלת, אלא מדובר באיזו בקשה נורמלית של הילד - הוא צריך איזה משהו, וזה דבר טוב וחיובי, **אם יש לך - תן לו! ואם אין לך - תפייס אותו, תגיד לו: 'כן, בוודאי! אני כבר מביא לך'...**

הכלל העולה, אדם צריך לדעת **איך** להילחם נגד היצר־הרע, ואחת מהדרכים היא **'להיות עם טוב־עין'!** עֵשָׂו בא עם "ארבע־מאות" איש של "רע־עין" - כדי לקלקל את הכל, ולהכניס בבני־אדם שיקנאו אחד בשני, ויסתכלו אחד על השני עם עין־רעה ח"ו, אבל יעקב אבינו נלחם כנגדו עם **'טוב עין'!**

ובעצם העניין של **'עין רעה'** - שאדם מפחד מזה, מה העניין בזה? רבינו מסביר (ליקו"מ ח"א סי' עו) שהסתכלות של אדם זה לא סתם, אלא זה 'כלי', וזו הלשון של רבינו: **'וְדַע, שֶׁהִסְתַּכְּלוּת עוֹשֶׂה כְּלִי'**; נמצא, אדם שהוא מסתכל עם **"טוב עין"** - הוא עושה כלי קדוש, ובתוכו הוא מקבל את כל השפע שלו, שזה אותו כלי שחכמינו הקדושים אומרים (שלהי ששה סדרי משנה): **'לֹא מָצָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא כְּלִי מַחֲזִיק בְּרָכָה לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא הַשָּׁלוֹם'** - זה הכלי של **'טוב־עין'**, שהוא מחפש תמיד שלום עם כולם וכו', ואזי הוא זוכה לכלי גדול כזה שכל השפע נכנס לתוכו! ולעומת זה, יש גם את הכלי של 'עין־הרע' ח"ו, שבזה מנתק את השפע ח"ו.

והנה אדם מפחד שמא הוא יסתכל על איזה אדם ויהיה 'עין־הרע', כי אכן יש דבר כזה, ואיך ניצולים מזה? אומרים צדיקים: הרי על זרעו של יוסף לא שולט עין־הרע, וכמ"ש (בראשית מט, כב) **"בֵּן פֹּרָת יוֹסֵף בֵּן פֹּרָת עֲלֵי עָיִן" - אל תקרי "עֲלֵי עָיִן" אלא "עוֹלֵי עָיִן"** (ברכות כ); העניין הוא, כי הם מסתכלים תמיד **'למעלה מן העין'** - הם מסתכלים תמיד להקב"ה, וכך ניצולים מזה!

הרה"ק רבי נפתלי צבי מרופשיץ זי"ע מביא בספרו הקדוש 'זרע־קודש' (פרשת ויצא): **שָׁמַעְתִּי בַּיַּלְדוּתִי, סְגֻלָּה לְהִנָּצֵל מֵעַיִן־הָרָע - לְהִסְתַּכֵּל עַל הַשָּׁמַיִם**; וכאמור, שזוכה להסתכל **'למעלה'**! כי העניין של 'רע־עין' זה למטה כאן בזה העולם, שאדם גורם איזה נזק ח"ו למישהו, משא"כ אדם שהוא **"עולי עין"** - שזה יוסף הצדיק [וכל זרעו], שקיבל ברכה מיעקב אבינו: **"עֲלֵי**

עָיִן" - שהוא "**על העין**", הוא מסתכל 'מה למעלה', אזי לא יכול לשלוט בהם 'עין־הרע'...

אבל פה עֵשָׂו הרשע מגיע עם "ארבע־מאות איש", וכולם הם 'רע־עין' רח"ל.

על הפסוק הזה - "**וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ**" - מובא בספר הקדוש '**נועם־אלימלך**' בפרשת השבוע דבר נפלא מאד: הרי כאמור, הארבע־מאות איש של עֵשָׂו כולם הם קליפות טמאות, אבל מה עֵשָׂו טוען? שיש לו '**ארבע מאות עלמין דכיסופין**'...[יד] וזה ממש כמו שאומר רבינו בתורה הראשונה בליקוטי־מוהר"ן, שהיצר־הרע "מתלבש במצוות" - הוא טוען שהוא מקיים מצוות... אותו דבר עֵשָׂו - הוא טוען שיש לו '**ארבע מאות עלמין דכיסופין**'...

ומצינו דבר כזה כבר בפרשת תולדות, על הפסוק: "וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יֹדֵעַ צַיִד אִישׁ שָׂדֶה", ואיתא בזוהר־הקדוש, שהוא אמר ליצחק אבינו 'אני הולך להתבודד'... - הוא טוען שהוא הולך לשדה להתבודד... מה שבאמת ההפך הוא הנכון, שעבר שם על איסורים חמורים, וכמו שאומרים חכמינו הקדושים על הפסוק: "וַיָּבֹא עֵשָׂו מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא עָיֵף" - שהוא עבר על רציחה ועל ניאוף רח"ל; אבל הוא טוען שהלך לשדה להתבודד... וכן בפרשת השבוע, היו לו לְעֵשָׂו "אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ" טמאים, והוא טוען שזה '**ארבע מאות עלמין דכיסופין**'...

אבל יעקב אבינו הוא חכם, והוא מכיר אותו טוב... הוא יודע היטב "מה נמצא מתחת למעיל שלו"... ועל־כן יעקב אבינו מכין את עצמו **למלחמה**... הוא שומע "**וְגַם הִלֵּךְ לִקְרָאתְךָ וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ**" - הוא מבין איזה 'רע־עין' זה, ואזי: "**וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ**"...

אז יעקב אבינו מכין את עצמו בשלושה דברים: הראשון, כאמור, הוא ענין של '**דורון**' - הוא מפייס אותו; והסברנו שזה '**זכות של צדקה**'; ואפילו שזה היה בשביל עֵשָׂו הרשע - זה ג"כ נקרא צדקה, וכמובא בדברי רבינו (ליקו"מ ח"א סי' כה), שלפעמים שנותנים צדקה בשביל איזה שַׂר שצריכים להכניע אותו - זה ג"כ נחשב לצדקה, וכמ"ש (ישעיה ס, יז) "וְנֹגְשַׂיִךְ צְדָקָה", שזה סובב על כל המיסים והארנוניות ששמים על עם־ישראל, שזה נחשב ג"כ צדקה, כי אתה רוצה להציל את עצמך - להציל כל הגשמיות, ואם לפעמים צריכים לתת את זה לגוי - זה ג"כ בתור צדקה.

ולזה יעקב אבינו מכין את עצמו בצדקה - לקראת עֵשָׂו, וכן הוא מכין עצמו למלחמה - יש לו כל־מיני תוכניות בשביל מלחמה, וכדברי הפסוק: "**וַיֹּאמֶר אִם יָבוֹא**

יד. הענין של **ארבע מאות עלמין דכיסופין** מובא בזוהר־הקדוש פרשת חיי־שרה, בעניין הכתוב שאברהם אבינו שקל לעפרון "**אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף**", אומר הזוהר שיש ענין של "**ארבע מאות**" עולמות של "**כיסופים**", שזה אדם שזוכה לכיסופים להקב"ה וכו'.

עֵשָׂו אֶל הַמַּחֲנֶה הָאַחַת וְהִכָּהוּ וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה".

ומובא בדברי צדיקים רמז נפלא על הפסוק הזה - "אִם יָבוֹא עֵשָׂו אֶל הַמַּחֲנֶה הָאַחַת וְהִכָּהוּ וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה", כי חכמינו הקדושים אומרים: **אֵין 'וְהָיָה' אֶלָּא לְשׁוֹן שִׂמְחָה**; וזה פירוש: **"אִם יָבוֹא עֵשָׂו אֶל הַמַּחֲנֶה הָאַחַת וְהִכָּהוּ"**, אזי: **"וְהָיָה"** - מידת השמחה, היא **"הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה"...**

אתה רואה שמתגברים עליך כל הקליפות והטומאה של עֵשָׂו, מהי עצתך? תברח אל השמחה! תהפוך את הכל לשמחה! **"וְהָיָה"** - מידת השמחה, היא **"הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה"** - זה יציל אותך! **ואפילו בתוך כל המלחמות שאתה עובר - תנסה תמיד לברוח אל מידת השמחה! אל תתן להסמ"ך־מ"ם להתגבר עליך ולהפיל אותך בתוך העצבות!** אם הוא זורק אותך בתוך המיטה, ואתה מתכסה בשמיכה מתוך יאוש - איבדת את המלחמה ואתה גמור, השם ישמור... אבל תעמוד ותהיה חזק ותנסה עם כל הכוחות להיות בשמחה!

מי שקורא המכתבים של מוהרא"ש ב'אשר־בנחל' ו'שו"ת־ברסלב' יודע שזה הדבר הכי מצוי בכל המכתבים: "שִׂמְחָה"! מוהרא"ש לא מפסיק לחזק על מידת השמחה - 'תִּתְגַּבֵּר וְתִהְיֶה בְּשִׂמְחָה!' 'תַּעֲשֶׂה אֶת הַכֹּל לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה!' 'כָּל הַבְּעָיָה שֶׁלְּךָ שֶׁאַתָּה לֹא בְּשִׂמְחָה!'... - אתה מונח בכזאת עצבות, בכזה דיכאון, בכזה יאוש... ואכן, בוודאי הרבה פעמים זה לא קל להיות בשמחה, אבל צריכים להתגבר ולנצח את המלחמה... **זו המלחמה!**

זהו: **"וְהָיָה"** - מידת השמחה, זה **"הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה"** - זה מה שנשאר לאדם! **איבדת את הכל, ואין לך כבר שום תחבולות, מה תעשה? תראה באיזו דרך לברוח לתוך השמחה, וזה ממילא ישבית את האויב ויגרש אותו לגמרי!**

עם זה מכין עצמו יעקב אבינו: **'דורון'** - ענין של צדקה, ודיברנו שזה ענין של 'הפצה', שאדם זוכה להפיץ אור רבינו, ולזכות את הרבים - אין דבר גדול מזה! זה ה'דורון' שמכניע את הקליפות!

וכן: **'מלחמה'** - שזה בפשטות, אדם צריך להילחם... **עליך לדעת שאתה צריך להילחם!** לא להגיד 'אני לא עושה כלום והקב"ה יעזור'... **אדם צריך להיות מוכן למלחמה!**

והדבר השלישי הוא מה שדיברנו מתחילת השיחה: יעקב אבינו מכין את עצמו **'לִתְפִלָּה'**! אכן, הוא כבר מכין **'דורון'** - שזה ענין של צדקה, וכן מכין **'מלחמה'** - כל כלי הנשק מוכנים, הכל טוב ויפה, **אבל מוכרחים את התפילה!**

יעקב אבינו מתפלל: **"הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי מִיַּד עֵשָׂו" - רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תַּצִּיל אוֹתִי מֵעֵשָׂו!** חכמינו הקדושים אומרים: **אֵין 'נָא'**

אֶלָּא לְשׁוֹן בַּקָּשָׁה; וזה מה שיעקב אבינו מבקש: **הַצִּילֵנִי 'נָא' - רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תַּצִּיל אֶת הַתְּפִלָּה שֶׁלִּי! הָעִקָּר שֶׁעֵשָׂו לֹא יִשְׁתַּלֵּט עַל הַתְּפִלָּה שֶׁלִּי! שֶׁאֵדַע שֶׁזֶּה הַדָּבָר שֶׁיֵּשׁ לִי תָּמִיד אִתִּי!**

רבינו אומר (ליקו"מ ח"א סי' עח), שהתפילה נקראת **'אֵם הַבָּנִים'**, למה? כי כשם שֶׁהָאֵם הולכת תמיד עם התינוק ושומרת עליו ומנקה אותו מן הלכלוך, ואף־פעם לא נגעלת מזה, כי זה הילד שלה, אותו דבר התפילה - **היא נמצאת תמיד עם האדם כמו אֵם עם בְּנָהּ!** הפה שלך הולך תמיד איתך! אפילו אם הוא נמצא ח"ו במקום מטונף וירוד מאד, אבל הפה שלו נמצא שם! **וזו העצה!**

וזה מה שיעקב אבינו מפחד - **"פֶּן יָבוֹא וְהִכַּנִי אֵם עַל בָּנִים"** - **'אֵם עַל בָּנִים'** זו התפילה, כאמור בדברי רבינו, ויעקב אבינו מתפלל: **שֶׁעֵשָׂו הָרָשָׁע לֹא יָכֶה חַס וְשָׁלוֹם אֶת הַכֹּחַ שֶׁל 'אִמָּא' - זוֹ הַתְּפִלָּה!**

אז יעקב אבינו מתקדם לקראת עֵשָׂו עם המון תפילות להקב"ה, ולא נשכח שיעקב אבינו הוא זה שתיקן את **תפילת ערבית** - ענין של **תפילה דייקא בתוך החושך**, בזמן שנראה מאד מאד חשוך ולא פשוט, **אבל אדם יתחזק עם התפילה!**

אלו הם מעט **לימודים־חיים** של פרשת השבוע, שאדם צריך לדעת שהוא נמצא במלחמה נגד עֵשָׂו, ועליו להכין עצמו לקראת זה, ולא להתפעל כלל! אדם צריך לדעת שאכן יש את **'שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו'** - אלו הכוחות הרוחניים שלו, וצריכים להכניע אותם, ואיך? על־ידי הדברים האלו: תפיץ את האור של רבינו, ותראה להילחם עם כל הכוחות שיש לך, ושיהיה הכל עם שמחה אמיתית - **תתאזר עם המון שמחה!**

ועל הכל - **תפילה!** כי בלי תפילה - לא תגיע לשום מקום... תבקש עזרה מהקב"ה, ותבין היטב אשר הוא יתברך נותן לך את הכח לעשות את הכל, וכלשון הפסוק: **"וְזָכַרְתָּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ כִּי הוּא הַנֹּתֵן לְךָ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חָיִל"!**

הקב"ה יעזור לנו, שנזכה באמת להתחזק מאד, לקבל הלימודים האלו של הצדיקים שמחזקים אותנו וצועקים **"אין שום יאוש בעולם כלל"!** ולא רק שהם **אומרים** לנו את זה, אלא גם **נותנים לנו את הכוחות** שלא להתייאש! סתם להגיד "אל תתייאש" - זה קל... אבל הצדיק מלמד אותנו **'איך'** לא להתייאש ו**'למה'** לא להתייאש, הוא נותן לנו את כל העצות הקדושות שנזכה להיות אנשים כשרים באמת, ונזכה להכניע את הסמ"ך־מ"ם וכוחותיו, ובזכות זה נגלה את השכינה הקדושה לכל באי עולם, משיח צדקנו יבוא ותהא הגאולה השלימה!

breslev.shely@gmail.com